

Nr 42.

Ankom till riksdagens kansli den 23 mars 1917 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning av riksdagens år 1916 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1915.

(2:a avd.)

Statsutskottet, till vars förberedande behandling ovan nämnda revisionsberättelse jämte de i anledning därav från vederbörande ämbetsverk och myndigheter till Kungl. Maj:t avgivna utlåtanden och förklaringar blivit hänvisad, får, efter tagen kännedom av dessa handlingar och inhämtande av de för ärendenas utredning i övrigt erforderliga upplysningar, underställa riksdagens prövning de av revisorerna gjorda framställningar, som ansetts från utskottets sida påkalla yttrande; kommande utskottet därvid att följa den ordning, som i revisionsberättelsen blivit iakttagen.

Arméförvaltningen.**§ 1.**

(Rev. ber. pag. 85; utl. pag. 632.)

I berättelsen angående arméförvaltningen hava revisorerna under § 6 anfört följande:

»Av arméförvaltningens protokoll och räkenskaper hava revisorerna inhämtat, bland annat, att vid ett av landets större arméförråd funnits

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 6 saml. 31 häft. (Nr 42.)

upplagt ett avsevärt parti sill. Då emellertid denna sill icke kunde förbrukas av de trupper, för vilka den närmast var avsedd, hade hos arméförvaltningen gjorts framställning att antingen få — dock till betydligt nedsatt pris — försälja sillen enligt ett under hand infordrat anbud eller ock att nödiga föreskrifter måtte lämnas beträffande omställningen av sillen.

Till svar härå meddelades, att sillen skulle med vissa angivna kvantiteter utsändas till åtskilliga truppförband, förlagda å andra orter, vilket också skedde.

Vid utspisningen å nämnda truppförband befanns emellertid sillen så dålig, att en stor del därav måste kasseras.

I avseende å vad sålunda förekommit har det till en början synts revisorerna kunna ifrågasättas, huruvida icke genom ett bättre ordnande av uppköpen nu anmärkta olägenhet att på ett ställe hopats allt för stora mängder bort kunna undvikas. Då emellertid så ej skett, vill det synas anmärkningsvärt, att icke noggranna undersökningar omedelbart verkställts till utrönande av sillens beskaffenhet och att icke tillräckliga försiktighetsåtgärder vidtagits i fråga om dess förvaring. I varje fall hade enligt revisorernas mening undersökning av varan bort ske före dess utsändande till respektive truppförband. Därigenom hade kostnader för transport m. m. samt det av den dåliga varans mottagande förorsakade obehaget kunnat undvikas.

Å nu anförda förhållanden hava revisorerna velat fästa uppmärksamheten.»

Över denna anmärkning har arméförvaltningens intendentsdepartement infordrat yttrande av vederbörande chef, vilket yttrande, då det samma betecknats såsom hemligt, blivit från lantförsvarsdepartementet direkt till utskottet överlämnat. Härjämte har intendentsdepartementet i ett den 16 januari 1917 avgivet utlåtande i anledning av ifrågavarande anmärkning anfört följande:

»Det här omförmälda sillpartiet måste enligt gällande föreskrifter uppläggas vid ifrågavarande magasin, och kunde ett dylikt förfaringsätt med hänsyn till arméns krigsberedskap ej undvikas.

Beträffande sillens förvaring får departementet instämma i, vad bemälde chef i sitt ovanberörda yttrande anfört beträffande bristen å lämpliga magasinlokaler, samt därjämte meddela, att magasineringsmöjligheterna vid förevarande magasin numera väsentligt förbättrats.

Med avseende å det omskrivna sillpartiets omsättning får departementet hänvisa till, vad bemälde chef därom i sin förklaring anfört,

samt vill därvid särskilt framhålla, att departementet i skrivelse den 22 december 1914 anmodat honom att, i händelse hinder skulle uppstå för erforderlig omsättning inom förläggningsorten av vissa artiklar, till departementet inkomma med motiverat förslag till försäljning av erforderliga kvantiteter till för staten fördelaktigaste pris. Framställning i ärendet gjordes också i en den 22 mars 1915 inkommen skrivelse, och anmodade departementet den 26 i samma månad bemäde chef med anledning härav att omedelbart låta efter förutgången undersökning beträffande sillens beskaffenhet därav översända vissa kvantiteter till truppförband inom fjärde, femte och sjätte arméfördelningarna.»

Utskottet har tagit del av innehållet i ovanberörda såsom hemlig betecknade handling och synes det utskottet, att, därest tillsynen över ifrågavarande sillparti varit mera effektiv samt åtgärder i tid vidtagits för partiets omsättning, detsamma, trots bristen på lämpliga magasinslokaler, icke bort delvis hava gått förlorat. Under uttalande av sin förväntan, att större aktsamhet för framtiden iakttages för förekommande av dylika förluster, har utskottet endast velat vad i ärendet förekommit för riksdagen

*Utskottets
yttrande.*

omförmäla.

§ 2.

(Rev. ber. pag. 87; utl. pag. 635—638.)

I berättelsen angående arméförvaltningen hava revisorerna vidare under § 9 anfört följande:

»Revisorerna hava ansett sig böra omförmäla, att, enligt vad av förestående specifikation av sammandraget av arméförvaltningens räkenskaper framgår, förslagsanslagen till arméns mathållning och furagering av arméns hästar, vilka anslag för år 1915 uppförts med respektive 7,681,971 kronor och 3,774,221 kronor, överskridits det förra med icke mindre än 7,439,268 kronor 21 öre och det senare med 2,086,729 kronor 96 öre.

Ehuru viss del av dessa överskridanden väl torde vara att tillskriva de prisstegringar å livsförnödenheter och furageringsartiklar, som inträtt efter anslagsbeloppens beräkning, synes denna omständighet icke utgöra tillräcklig förklaringsgrund för hela ifrågavarande utgifts-

ökning; och hava revisorerna därför ansett skäl föreligga att å dessa förhållanden fästa riksdagens uppmärksamhet.»

I anledning av revisorernas sålunda gjorda uttalande har arméförvaltningens intendentsdepartement i sitt ovanberörda utlåtande anfört följande:

»Allt sedan världskriget utbröt, hava bland annat prisen på livsmedel och andra för arméns underhåll oundgängliga förnödenheter undergått en oavbruten stegring. Följden härav har blivit, att jämväl truppförbandens portionspris ökats, och torde detsamma enligt från truppförbanden insända beräkningar icke kunna uppskattas lägre än i genomsnitt till 87 öre, vari jämväl tillagningskostnader inräknats. Det verkliga portionspriset år 1915 har således blivit närmare 50 procent högre än det i riksstaten beräknade. Den brist, som på grund härav uppstått för mathållningsanslaget, uppgår alltså till (27 × 12,803,285, portionsdagarnas antal enligt riksstaten) kronor 3,456,886: 95.

Dessutom har antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktige i riksstaten beräknats för lågt, vilket förhållande likväl i någon mån neutraliserats av befintliga vakanser bland de fast anställda. Dock torde mathållningsanslaget härigenom hava åsamkats en brist av minst

» 1,020,000: —

Kostnaderna för underhåll av värnpliktige, tillhörande årsklassen 1914 y, hava, enär nämnda årsklass utspisats tillsammans med annat manskap, bestritts från mathållningsanslaget, som därefter erhållit ersättning från de av riksdagen till underhåll av nämnda årsklass särskilt anvisade medel efter ett av riksdagen beräknat portionspris av endast 60 öre. Då det verkliga portionspriset varit avsevärt högre, har härigenom en brist uppstått för mathållningsanslaget, vilken enligt de från truppförbanden insända anslagsberäkningarna torde hava uppgått till

» 1,104,325: —

Vidare hava 395,127 portioner utspisats till officerare och underofficerare samt till arbetare å truppförbandens verkstäder med flera. För dessa portioner hava i enlighet med bestämmelserna i fredsförplägnadsreglementet § 4 erlagts en gott-

Transport kronor 5,581,211: 95.

görelse av endast 60 öre för portion, och har mathållningsanslaget, då det verkliga portionspriset varit omkring 87 öre enligt truppförbandens anslagsberäkningar, härigenom lidit en förlust av	»	106,684: 29.
Summa kronor 5,687,896: 24.		

Emellertid har på grund av de oroliga politiska förhållandena samt lämnade författningsföreskrifter befunnits nödvändigt att förstärka arméns proviantförråd genom inköp av sådana slag av livsmedel, som utan fara för förstöring kunde lagras och eventuellt under året omsättas, därest vissa kontraherade livsförnödenheter icke skulle kunna anskaffas. Sålunda hava under år 1915 genom departementets försorg — förutom de årligen återkommande upphandlingarna av proviant — inköpts och upplagts i förråd reservbröd, armékonserver och fläskkonserver till ett belopp av

Likaså hava såväl arméfördelningarna som		
truppförbanden under år 1915 upplagt stora för-		
råd, vilkas värde vid nämnda års slut överstigit		
värdet av proviantförråden vid 1914 års slut med		
respektive	»	632,955: 37.
och	»	628,665: 80.
Summa kronor		1,586,423: 67.

Den verkliga bristen å mathållningsanslaget torde på grund av vad ovan anförts sålunda kunna uppskattas till 5,687,896 kronor 24 öre, under det att ett belopp av 1,586,423 kronor 67 öre motsvaras av värdet av vid 1915 års slut förefintliga ökade behållningar av proviant.

Om ovannämnda belopp, tillhoppa 7,274,319 kronor 91 öre, jämföras med bristen å mathållningsanslaget 7,439,268 kronor 21 öre, synes att skillnaden uppgår till omkring 165,000 kronor, vilket belopp använts till anskaffande av förplägnadsutredning ävensom till bestridande av andra hithörande kostnader.

Beträffande den å furageringsanslaget uppkomna bristen å 2,086,729 kronor 96 öre torde densamma till fullo förklaras därav, att rationspriset, som i riksstaten beräknats till endast en krona, i verkligheten uppgått till minst 1 krona 55 öre, varigenom anslaget, som i riksstaten

beräknats till 3,774,221 kronor, kommit att överskridas med ungefär 55 procent.»

*Utskottets
yttrande.*

Vid granskning av den av intendentsdepartementet sålunda lämnade redogörelsen har det syns utskottet uppenbart, att en del kostnader, som bort på annat sätt redovisas, avförts å förslagsanslaget till arméns mathållning. I sådant avseende vill utskottet framhålla, att då anslaget fått förskottera kostnaderna för underhåll av värnpliktiga, tillhörande årsklassen 1914 y, för vilket ändamål särskilt anslag under titeln engångskostnader för försvaret är i riksstaten för år 1915 uppfört, man under alla omständigheter bort tillse, att mathållningsanslaget icke belastades med större utgift för ändamålet än vad engångskostnadsanslaget lämnade tillgång att täcka och att sålunda förstnämnda anslag icke blev, på sätt nu skett, lidande på att det senare anslaget var beräknat efter ett lägre portionspris än det vid utspisningen verkligen gällande. Den brist i mathållningsanslaget, som härigenom uppkommit, enligt intendentsdepartementets beräkning 1,104,325 kronor, synes i stället hava bort täckas av samma medel, varifrån engångskostnaderna för försvaret bestridas, nämligen värnskattemedlen och åtgärder för ett sådant ordnande av saken lärer hava bort ofördröjligen vidtagas.

Vidare torde det icke kunna betecknas annat än såsom oegentligt, att hela det belopp av 1,586,423 kronor 67 öre, som i redogörelsen anges såsom kostnader för uppläggande av reservförråd, fått belasta 1915 års mathållningsanslag. Då dessa förråd ju till stor del äro avsedda för lagring för framtida användning, synes nämnda anslag, åtminstone icke annat än delvis, hava bort komma till användning för ändamålet.

Beträffande övriga utgifter, som föranlett det betydliga överskridandet av såväl förevarande anslag som förslagsanslaget till furagering av arméns hästar, har utskottet funnit de avgivna förklaringarna tillfredsställande.

Då emellertid, såsom av det ovan anförda framgår, kostnader i vissa fall tydligen bestritts från anslag, som icke bort därmed belastas, har utskottet haft under övervägande, huruvida någon riksdagens särskilda åtgärd därav borde föranledas. Utskottet vill då erinra därom, att, på sätt inhämtas av utskottets utlåtande nr 16 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av medel till bestridande av kostnader till tryggnad av rikets neutralitet, i vederbörlig ordning gjorts framställning om ytterligare utredning utöver den i propositionen med tillhörande handlingar lämnade angående disposition av medel för vissa

angivna ändamål vid armén och marinen under tiden från och med den 1 augusti 1914 m. m. När denna utredning, som ehuru icke avseende mathållningsanlaget likväl berör ämnen av principiellt sett samma natur som det förevarande, kommer utskottet tillhanda, lärer utskottet få anledning att till behandling i ett sammanhang upptaga frågan om fördelningen på olika utgiftstitlar och redovisningen av de merutgifter för försvaret, som föranletts av kriget. Vid sådant förhållande har utskottet nu icke ansett sig böra mera än vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmäla.

Navigationsskolorna.

§ 3.

(Rev. ber. pag. 168; utl. pag. 659—662, 664—667.)

I § 2 under berättelsen angående navigationsskolorna hava revisorerna anfört följande:

»Revisorerna, som avlagt besök vid navigationsskolan i Härnösand, funno de åt skolan upplåtna lokalerna i flera avseenden otillfredsställande.

Sålunda måste en del av skolans instrumentförråd förvaras i en för ändamålet synnerligen otjänlig lokal — en mörk garderob. Vidare kunde en för undervisningen avsedd ångmaskin icke igångsättas och sålunda icke demonstreras i verksamhet, vilket uppenbarligen vore till men för undervisningen. Den för skolans vaktmästare avsedda bostaden uppgavs vara synnerligen dragig och kall och kunde därför icke användas för sitt ändamål.

Det synes revisorerna önskvärt, att Härnösands stads åtagande att hålla denna skolas lokaler i gott skick bättre uppmärksammades.»

I anledning av denna anmärkning har inspektören för navigations-skolorna i ett till marinförvaltningen den 22 december 1916 avgivet yttrande anfört följande:

»I min år 1913 avgivna första ämbetsberättelse över navigations-skolornas verksamhet anförde jag angående de åt navigationsskolan i Härnösand upplåtna lokalerna följande.

'Annorlunda ställer sig förhållandena vid navigationsskolan i Härnösand, där lämpliga uppställningsplatser för undervisningsmaterielen saknas

för såväl navigations- som maskinistavdelningarna, särskilt beträffande den senare. Så t. ex. finnes en ångmaskin, och en motor är under anskaffande, men uppställningsplatser för dessa saknas. För att undervisningen vid denna navigationsskola skall kunna på ett ändamålsenligt och praktiskt sätt bedrivas är det därför nödvändigt, att snarast möjligt ökade lokaler kunna disponeras. Jag får därför vördsamt hemställa, att kungl. marinförvaltningen ville för Härnösands stad framhålla nödvändigheten av, att en tillbyggnad till navigationsskolan göres, uti vilken kunna anordnas uppställningsplatser för såväl den nu befintliga som under anskaffning varande undervisningsmaterielen.'

Med anledning av denna hemställan anmodade marinförvaltningen i skrivelse den 6 december 1913 navigationsskolans direktion att hos Härnösands stads vederbörande myndighet söka utverka, att behöfliga lokaler genom utvidgning av navigationsskolebyggnaden måtte beredas. Uti skrivelse den 29 april 1914 anmodade marinförvaltningen ånyo direktionen att, enär enligt vad marinförvaltningen inhämtat intet åtgjorts för lokalernas utvidgning, för stadens myndigheter framhålla behovet av en utvidgning av navigationsskolebyggnaden i överensstämmelse med uppgjord plan. Genom beslut den 9 juni 1914 förklarade sig emellertid stadsfullmäktige i Härnösand icke villiga att för närvarande låta förändra eller utvidga navigationsskolehuset, oaktat de av stadsfullmäktige för beredande av förevarande fråga tillsatta kommitterade, med undantag av en, rektor K. Tham, ansågo, att de av marinförvaltningen avsedda lokalerna voro i hög grad önskvärda och av behovet påkallade för undervisningens reglementsenliga bedrivande. Med anledning av stadsfullmäktiges ovan fattade beslut framhöll marinförvaltningen i skrivelse till magistraten i Härnösand den 17 augusti 1914, att, då, enligt ämbetsverkets förmenande, det av fullmäktige sålunda fattade beslutet torde kunna medföra, att navigationsskolan icke bleve i stånd att bereda så tillfredsställande undervisning, som med den år 1912 vidtagna omorganisationen av navigationsskolorna i riket åsyftats, inom ämbetsverket fråga uppstått, huruvida icke, därest stadsfullmäktige ansågo sig icke kunna gå till mötes de anspråk på lokalutrymme och inredning, vilka ämbetsverket funnit sig pliktigt att framställa, skolan lämpligen borde förläggas till annan norrländsk stad, som kunde befinnas villig att bereda en navigationsskola ändamålsenliga lokaler och i övrigt åtaga sig de förpliktelser, som statsmakterna uppställt såsom villkor för att dylik skola skall till staden förläggas, varjämte marinförvaltningen anhöll, att, innan något vidare åtgjordes i sådant syfte, magistraten ville hos stadsfullmäktige göra förfrågan, om från stadens

sida något vore att erinra mot en eventuell förläggning av skolan till annan ort. Med kännedom om denna marinförvaltningens skrivelse och då svar ej inkommit från stadsfullmäktige vid tiden för 1914 års ämbetsberättelses avlämnande, ansåg jag mig i denna endast böra framhålla, att mot Härnösands navigationsskolas lokaler förefunnes samma anmärkningar, som uti 1913 års ämbetsberättelse blivit av mig för marinförvaltningen framhållna.

Till svar å marinförvaltningens ovannämnda skrivelse till magistraten i Härnösand meddelade stadsfullmäktige i skrivelse den 13 oktober samma år, att stadsfullmäktige på grund av redan verkställda reparationer och tillbyggnader ansågo sig hava rätt att fordra, att navigationsskolan bibehölles i Härnösand, och att stadsfullmäktige på det bestämdaste protesterade mot förläggning av skolan till annan ort samt förbehöll sig rätt, att, därest sådan förläggning av skolan skulle komma till stånd, utkräva ersättning för de kostnader staden nedlagt för att sätta navigationsskolehuset i sitt nuvarande skick.

Med anledning av denna fullmäktiges skrivelse anmodade marinförvaltningen, i syfte att navigationsskolan fortfarande måtte kunna vara förlagd till Härnösand, i skrivelse den 24 november samma år magistraten i Härnösand att hos stadsfullmäktige göra förfrågan, huruvida fullmäktige voro villiga att i någon lämplig, staden tillhörig eller av staden förhyrd byggnad i närheten av skolan upplåta de av ämbetsverket fordrade och för undervisningens ändamålsenliga bedrivande oundgängligen nödvändiga lokalerna. Till svar härå meddelade stadsfullmäktige i skrivelse den 9 mars 1915, att i närheten av skolan icke funnes någon för berörda ändamål lämplig byggnad att tillgå, men att stadsfullmäktige framdeles, då den på Kungl. Maj:ts prövning beroende frågan om föreståndarens för navigationsskolan bostadsförmåner blivit avgjord, skulle upptaga frågan om anordnande av de ifrågavarande lokalerna för undervisningsmaterielen i samband med bostadsfrågan, då dessa båda frågor ur ekonomisk synpunkt lämpligast borde behandlas samtidigt.

I av mig år 1915 avgiven ämbetsberättelse framhöll jag ånyo, att vid Härnösands navigationsskola förefinnes samma behov av ökade lokaler, som uti mina två senaste ämbetsberättelser blivit framhållna, och hemställde jag slutligen i 1916 års ämbetsberättelse, med åberopande av stadsfullmäktiges ovan omnämnda skrivelse den 9 mars 1915 och sedan genom nådigt brev den 19 sistlidna maj frågan om föreståndarens bostadsförmån blivit avgjord, att marinförvaltningen ville anmoda stadsfullmäktige i Härnösand att snarast möjligt och senast den 1 nästinstundande oktober inkomma med uppgift å de åtgärder, som av

stadsfullmäktige vidtagits för anordnande av erforderliga lokaler för uppställning av navigationsskolans undervisningsmateriel. Med anledning av denna hemställan har marinförvaltningen i skrivelse till magistraten i Härnösand anhållit, att förfrågan gjordes hos stadsfullmäktige, huruvida några åtgärder vidtagits för anskaffande av de meranämnda lokalerna för uppställning av undervisningsmateriel. Något svar å denna skrivelse har ännu ej inkommit.»

Därjämte har direktionen för navigationsskolan i Härnösand i skrivelse den 29 december 1916 meddelat, att stadsfullmäktige i Härnösand vid sammanträde den 12 december 1916 beslutit att låta stadens drätselkammare utreda frågan om sådan utvidgning av navigationsskolans lokaler, att de av statsrevisorerna anmärkta bristerna därigenom skulle kunna täckas. Rörande revisorernas anmärkningar om vaktmästarbostadens mindre lämplighet meddelade direktionen, att redan nu en del åtgärder vidtagits för att få bostaden beboelig.

Marinförvaltningen har i utlåtande över ifrågavarande anmärkning den 11 januari 1917, med överlämnande av ovan berörda båda skrivelser, anfört bland annat följande:

»Marinförvaltningen anser sig ock böra meddela, att i anledning av den av staden beslutade nya utredningen och sedan drätselkammarens ordförande för inspektören för navigationsskolorna upplyst, att utredningen icke torde kunna påbörjas förr än i mitten av innevarande januari månad, inspektören kommer att i de närmaste dagarna på platsen samråda med drätselkammaren angående snara åtgärder för de anmärkta bristfälligheternas avhjälpande, ävensom att ämbetsverket håller före, att, därest staden icke förbinder sig att ofördröjligen behörigen avhjälpa bristfälligheterna, frågan om skolans förflyttning till annan norrländsk stad måste ånyo tagas under övervägande.»

Utskottets
yttrande.

Utskottet, som funnit de av inspektören för navigationsskolorna och marinförvaltningen vidtagna åtgärderna för åstadkommande av bättre lokaler för navigationsskolan i Härnösand fullt tillfredsställande, har endast, under uttalande av sin förväntan att Kungl. Maj:t tillser, att de nu rådande missförhållandena härvidlag bliva undanröjda och att, om så ej skulle bliva fallet, Kungl. Maj:t låter företaga en undersökning avseende möjligheterna för en förflyttning av ifrågavarande skola från Härnösand till annan lämplig stad i Norrland, velat vad i ärendet förekommit för riksdagen

omförmäla.

Statens järnvägar.

§ 4.

(Rev. ber. pag. 550—551; utl. pag. 694—695.)

I berättelsen angående statens järnvägar hava revisorerna under § 4 anfört följande:

»Revisorerna hava besökt de pågående arbetena för dubbelspårsbyggnaden Rönninge—Ström å sträckan mellan sistnämnda punkt och Södertälje kanal.

Beträffande fortskridandet av arbetena å dubbelspårsanläggningen intill senare delen av november 1915 få revisorerna hänvisa till den av 1915 års statsrevisorer avgivna berättelsen angående granskningen av statsverkets styrelse och förvaltning. De förändringar, som sedan sagda tid tillkommit å de delar av anläggningen, som revisorerna besågo, voro i huvudsak följande.

Landsvägsbron vid södra mynningen av tunneln vid Ström var färdig och tagen i bruk. Vid bron över den tilltänkta industrikanalen vid Ström var järnöverbbyggnaden under montering.

Rälsläggningen var i det närmaste utförd för det ena spåret från anknytningspunkten mellan dubbelspåret och den gamla statsbanelinjen till bron vid Ström samt från denna bro till norra ändan av Näsets bangård.

Å Näsets station voro stationshuset med tillhörande hissbyggnad och uthus ävensom godsmagasinet i det närmaste färdiga.

Av de massor, som skola uttagas ur Södertälje kanal mellan Salt-sjön och Maren, återstodo ännu att uttaga omkring 160,000 kubikmeter, varav omkring 20,000 kubikmeter avsetts för fyllning i järnvägsbankarna.

Pelarstödet å norra sidan om kanalen var färdigt.

Under pågående arbete för grundläggning av det södra pelarstödet inträffade den 30 juni 1916 ett ras i kanalslätten omedelbart intill det södra landfästet. Raset omfattade en jordmassa av omkring 2,700 kubikmeter.

I avvaktan på dels slutförandet av de geotekniska utredningar, som med anledning av raset igångsatts på föranstaltande av byggnadskommissionen, dels ock utslag av tillsatt skiljenämnd för avgörande av frågan om det ekonomiska ansvaret för raset, lågo vid revisorernas besök arbetena nere å nu berörda del av dubbelspårsanläggningen.

Genom det inträffade raset och andra omständigheter kommer ett ytterligare framflyttande av tiden för färdigställandet av dubbelspårsbyggnaden att äga rum. Enligt revisorerna av byggnadskommissionens arbetschef lämnad uppgift beräknas nämligen numera dubbelspåret öppnande för trafik komma att ske tidigast våren 1918. Detta dröjsmål kunna revisorerna med hänsyn till trafikförhållandena icke annat än beteckna såsom synnerligen beklagligt.

Utan att ingå i bedömande av de utförda tekniska undersökningarna för de båda landfästena och bropelarna vilja revisorerna framhålla den bjudande nödvändigheten av, att beträffande såväl landfästen som bropelare inga åtgärder underlåtas, vilka kunna anses erforderliga för vinnande av full trygghet rörande brobyggnadens framtida bestånd.»

Med anledning av detta revisorernas yttrande har byggnadskommissionen för dubbelspåret Rönninge—Ström i utlåtande den 13 januari 1917 anfört följande:

»Då revisorerna med hänvisning till den av 1915 års statsrevisorer avgivna berättelsen angående granskningen av statsverkets styrelse och förvaltning i sin skrivelse allenast lämnat en redogörelse för de intill senare delen av 1915 utförda arbetena, får kommissionen under förhandenvarande omständigheter därjämte lämna följande meddelande om de huvudsakliga arbeten, vilka av kommissionen utförts sedan arbetenas början och till och med utgången av år 1916, nämligen:

Ur *kanalen* hava av beräknade inemot 700,000 kubikmeter jordskärning uttagits omkring 540,000 kubikmeter, vilka huvudsakligen använts såsom sidotag för terrassering av dubbelspårsanläggningen.

Å *järnvägen* hava utom ovan nämnda terrasseringsmassor utförts 7,660 meter enkel- och 5,937 meter dubbelspår, varjämte återstående 1,500 meter spår påbörjats.

Bergsprängnings- och tunnelarbeten hava i det allra närmaste fullbordats — med en sammanlagd tunnellängd av 656 meter — varjämte omkring $\frac{2}{3}$ av all skenläggning utförts.

Med förbigående av övriga, mindre arbeten å järnvägsanläggningen må om *broarna* särskilt anföras, att bron över kanalen vid Ström fullbordats samt att för bron över Södertälje kanal landfästena, med undantag av stenkonerne, samt norra pelaren färdigställts, och att i övrigt för södra pelaren spånt och grävning delvis utförts.

Å *Södertälje station* är bangårdsbyggnaden i det närmaste fullbordad, varemot stationshusets ombyggnad ej påbörjats, och å *Näsets bangård* äro stationshus, godsmagasin och uthus i det närmaste färdiga samt ett boställshus påbörjat, varjämte rälsläggning och grusning å bangården pågå.

I övrigt torde allenast vara att erinra därom, att bandelen Rönninge—Igelsta redan den 8 oktober 1915 öppnades för allmän trafik.

Riksdagens revisorer framhålla ytterligare det med hänsyn till trafikförhållanden beklagliga däruti, att arbetena genom raset i Södertälje kanal den 30 juni 1916 blivit försenade utöver förut avsedd tidpunkt, och får kommissionen härtill framhålla, att kommissionen, på sätt uti underdånig skrivelse den 28 juni 1916 av kommissionen anförts, då ansett, att hela dubbelspårsanläggningen Rönninge—Ström skulle bliva fullbordad under sommaren 1917. Denna tid skulle säkerligen också kunnat hållas, därest icke det ovannämnda raset i södra kanalslätten den 30 juni 1916 inträffat, varigenom arbetenas färdigställande, såsom revisorerna anmärka, beklagligtvis torde framskjutas till våren 1918.

Slutligen hava revisorerna framhållit den bjudande nödvändigheten av att beträffande såväl landfästen som bropelare å bron över Södertälje kanal inga åtgärder underlätas, vilka kunna anses erforderliga för vinnande av full trygghet rörande brobyggnadens framtida bestånd, och tillåter sig kommissionen med anledning härav i underdånighet framhålla, att kommissionen allt framgent kommer att låta sig angeläget vara att vid arbetets utförande i första hand tillgodose dessa fordringar, så att bron må bliva på ett fullt betryggande sätt utförd.»

Utskottet har endast velat vad i ärendet förekommit för riksdagen
omförmäla.

*Utskottets
yttrande.*

§ 5.

Vad i övrigt blivit av revisorerna anmält och erinrat, har utskottet funnit dels hava medfört åsyftad rättelse, dels vara av vederbörandes utlåtande nöjaktigt förklarat, dels ej vara av den vikt, att, oaktat förklaringen ej varit fullt tillfredsställande, någon riksdagens åtgärd bort av förhållandena föranledas, dels slutligen icke hava varit av beskaffenhet att från utskottets sida påkalla något yttrande; vilket utskottet skolat för riksdagen

anmäla.

Stockholm den 23 mars 1917.

På statsutskottets vägnar:

AXEL EKMAN.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius, O. M. Strömberg, H. H. K. Ericson, H. F. Lamm, G. M. H. Ekelund, J. Nilsson, C. G. Ekman, O. Bergqvist, A. C. Lindblad, K. A. Malmborg, N. O. Bruce* och *N. Åkesson* samt

från andra kammaren: herrar *A. Ekman, K. V. Rydén* i Malnö, *C. Persson* i Stallerhult, *J. B. Eriksson* i Grängesberg, *G. Odqvist, E. A. Nilson* i Örebro, *N. A. Nilsson* i Kabbarp, *A. Wiklund, A. Anderson* i Råstock, *J. Erlansson, E. F. Hellberg* i Lycksele och *J. A. Ingvarson*.